

Ukłański, Aleksander

Wspomnienia pośmiertne : Bolesław Tołoczek (1882-1954)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 46, 291-294

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BOLESŁAW TOŁŁOCZKO /1882-1954/ *

Bolesław Tołłoczko urodził się 18.I.1882 w Świadościach ziemi kowieńskiej. Szkołę średnią realną kończył we Lwowie. Studiował na Politechnikach Lwowskiej i Wiedeńskiej. Dyplom uzyskał w r. 1905. W ciągu 2 lat był asystentem prof. Hauswalda w Katedrze Części Maszyn i Kotłów Parowych Politechniki Lwowskiej. W latach 1907-1916 i 1921-1924 pracował w przemyśle maszynowym i kotłowym. Kolejno w Hucie Briańskiej w Jekaterynosławiu /dzisiaj Dniepropietrowsk/, w fabryce maszyn w Kramatorskiej, 6 lat w fabryce W. Fitznera i K. Gampera w Sosnowcu z przerwą na praktykę w fabryce Borsig w Berlinie, ostatnio - jednocześnie z pracą w Politechnice - w fabryce parowozów w Warszawie. W latach 1916-1918 uczył w Szkole Realnej w Sosnowcu. Powołany w r. 1918 na stanowisko docenta w Politechnice Warszawskiej rozpoczyna wykłady Kotłów Parowych. W roku 1919 został mianowany profesorem nadzwyczajnym, obejmując Katedrę Kotłów Parowych, Maszynoznawstwa i Kreślenia Technicznego na Wydziale Budowy Maszyn i Elektrotechniki, od r. 1921 na Wydziale Mechanicznym w związku z reorganizacją Wydziałów. Od r. 1926 Katedra przejęła część programu zlikwi-

---

* Na podstawie wspomnienia o zmarłym prof. Jerzego Bukowskiego w Życiu Szkoły Wyższej /Nr 2 z r. 1955/ oraz życiorysu w Księdze pamiątkowej z r. 1968 "50 lat Wydziałów Mechanicznych Politechniki Warszawskiej 1915-1965" pod redakcją prof. Zdzisława Rytla.

dowanej Katedry Części Maszyn. W latach 1929/30 i 1930/31 profesor był dziekanem Wydziału. W r. 1936 został mianowany profesorem zwyczajnym.

Tołłoczko należał do grupy profesorów, którzy wyszli z przemysłu i wykorzystywali bogate doświadczenia pracy inżynierskiej do kształcenia młodzieży technicznej. Był też jakby przedstawicielem technologii, nieodłącznego elementu sztuki konstruowania, występującego we wszystkich Katedrach Konstrukcyjnych. Będąc konstruktorem kotłów parowych uczył również maszynoznawstwa i kreślenia technicznego, w różnych okresach wykładał zasady obróbki metali i technologii w budowie maszyn.

W r. 1925 studencka "Bratnia Pomoc" wydała trzypięciowy skrypt "Kotły parowe" /z atlasem/, do którego rysunki - wraz z kolegą /nieżyjącym/ Zygmuntem Okołowem-Podhorskim opracował nizej podpisany, uczeń profesora. W r. 1930 ukazało się popularne opracowanie Tołłoczki "Kotły wysokoprężne". Obok pracy w Politechnice Tołłoczko zajmował się doradztwem i ekspertyzami w dziedzinie kotłów parowych, należąc do Koła Doradców i Rzeczoznawców, pisywał artykuły. Pracował też społecznie w Komitecie Energetycznym, w Komitecie Normalizacyjnym, w Komisji Słownictwa Technicznego Akademii Nauk Technicznych.

W r. 1939 Tołłoczko został wybrany ponownie dziekanem na nadchodzący rok akademicki, nie mógł jednak objąć stanowiska z powodu wybuchu wojny. W czasie okupacji wykładał z Szkoła

Odlewnictwa i na kursach Szkoły Budowy Maszyn im. Wawelberga i Rotwanda. Wraz z innymi profesorami organizował tajne nauczanie politechniczne pod przykrywką Kursów Kreśleń Technicznych Zenona Jagodzińskiego, umożliwiając licznym studentom kontynuowanie i kończenie studiów. W r. 1945 zaproszony przez prof. Bohdana Stefanowskiego, założyciela i pierwszego rektora powstającej Politechniki Łódzkiej, pomagał w organizacji Wydziału Mechanicznego, którego był pierwszym dziekanem. Wraz z innymi profesorami Wydziału Mechanicznego Politechniki Warszawskiej, przybyłymi do Łodzi, zorganizował tymczasową Radę Wydziału, która przyznawała powojenne dyplomy przedwojennym i wojennym absolwentom Wydziału, umożliwiając przedtem wielu z nich kończenie prac dyplomowych, jak również zdawanie zaglęży egzaminów. Po powrocie do Warszawy w r. 1946 Tołłoczko został ponownie dziekanem wznowionego Wydziału Mechanicznego, którego Rada weryfikowała dyplomy okupacyjne.

W r. 1949 został członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Od r. 1952 kierował Katedrą Kotłów Parowych i Encyklopedii Maszyn Parowych na nowo zorganizowanym Wydziale Mechanicznym Konstrukcyjnym. Zebrawszy ponownie zniszczone w czasie wojny materiały do zakrojonej na kilka tomów książki pt. "Kotły parowe", pierwszej w krajowym piśmiennictwie technicznym, rozpoczął wydawanie dzieła drukiem. W latach 1951-1953 wyszedł tom I, wydany w 4 zeszytach. W r. 1953 Rada Wydziału święciła uroczyste 35-lecie pracy Tołłoczki na Wydziale.

Przedwczesna śmierć 26. XI. 1954 Profesora Tołłoczki, który mimo nadwątłego długotrwałą chorobą zdrowia nie zaniedbywał do końca swych obowiązków, przerwała wszelkie prace. Tom II książki "Kotły parowe" wydany został już pośmiertnie, w r. 1956. Tom III, nieukończony, nie ukazał się.

Aleksander Uklański

RUDOLF WEIGL /1883-1957/

Rudolf Stefan Weigl urodził się 2. IX. 1883 w Přerowie na Morawach jako syn Fryderyka, zamożnego fabrykanta i Elżbiety z Kröselów. Po przeniesieniu się z rodzicami do Małopolski uczył się w gimnazjach w Jaśle i Stryju, a po otrzymaniu matury w r. 1903 studiował biologię w Uniwersytecie Lwowskim u propagatora ewolucjonizmu - Józefa Nusbaum-Hilarowicza. Studia ukończył w r. 1907 uzyskując stopień doktora filozofii i rozpoczął pracę asystenta w kierowanej przez swego mistrza Katedrze Zoologii. Po otrzymaniu stopnia docenta zoologii, anatomii porównawczej i histologii wykładał od r. 1913 w tymże uniwersytecie cytologię i parazytologię. Pracę dydaktyczną Weigla przerwał wybuch I wojny światowej, podczas której pracował w austriackim obozie jenieckim jako kierownik laboratorium bakteriologicznego.

W pierwszym okresie pracy naukowej dominują u Weigla zagadnienia cytologiczne, co wynika prawdopodobnie z przemoż-